

సుబ్బరాయశతకము

[నీతిగీతములు]

ఆశుకవి చక్రవర్తులు

కొప్పరపు సోదరకవులు

శతావధానులు

నుబ్బరాయ శతకము

[నీతిగీతములు]

సంగ్రహకర్తలు :

బాలసరస్వతి, ఆశుకచంద్రసింహ, ఆశుకవిచక్రివర్తి, అవధాని
పంచానన, కుండినకవిహంస, కల్పితకథారచనా
ధురీణ, కవిభూషణ, ప్రౌఢభారతీత్యాద్యనేక
చిరుదాకితు లగు

కొప్పరపు సోదరకవులు

శతావధానులు

సర్వస్వామ్యములు గ్రంథకర్తలవి

1936

శ్రీ కన్యకా మద్రాసురశాల

భజి

ముద్రణ ద్రవిణావకులు

శ్రీకన్యకాకృపాశ్రీబలయుక్తాదు
 నయనాగ్నిభూషణ కాంతయమనీషి
 దాతృతాన్వీతుండు తద్దక్షనుతుండు సీ
 తారామనాముఁడు త్తమభవుండు
 పౌకట 'బి. ఏ.' పదపట్టభద్రుండు వేం
 కటరెడ్డి సుకవితాకాతుకుండు
 శిష్టమార్గరతుఁడవృష్ట రేఖాయుతుం
 డప్పతిగంభీరుఁడప్పరావు
 శిక్షాధికారి పాఠశేనుకారి పా
 జ్ఞాంగీకృతోక్తుండు రంగరాయి

వీర లేవురు చుండూరివారు నాగ
 భూషణాభ్యుక్తమారులు పుషితసుకవి
 విబుధవారులు రామాన్యవిహితనరులు
 సీరయశస్సంపదలఁ బ్రకాశింతుగాత.

సా లం క్ష త క న్నా దా న

అ రణ ము

సీ. శ్రీమన్నగార్జునాపేమమయ్యార్థే

హంబువాఁ డుక్షవాహంబువాఁడు

హరివిరించననురేశార్చాసుమాంఘ్రిప

ద్వంబువాఁ డద్రిసద్దంబువాఁడు

భక్తిసంతానాభియుక్తితాసక్తిచి

త్తంబువాఁ డలఘువృత్తంబువాఁడు

పరపురాశరపురోత్కరజయోద్ధరహరి

శరమువాఁ డహిరాజసరమువాఁడు

శీరభద్రాక్షికుమారవీరవిసర

గురుతరానందభరుఁడు శంకరుఁడు కరుణ

మత్కృతికుమారికామాన్య మహితకీర్తి

విభవసంతానధన్యుఁ గామించుఁగాత.

సీ. ఏ సవిత్రి పవిత్రీదాసహృచ్చతపత్రీ

సంచరచ్ఛంచరీకాంచితాత్మ

ఏ ప్రసు వా ప్రసూనేషుపంచేషు పా

తాసాధ్యసుధ్యత్సవానుకూల

ఏ జనయిత్రి విభ్రాజదోంకారనా

దబ్రహ్మమునకు నిదానసీమ

ఏ మాతృమణి సుధాధామార్థబింబ క
 ల్పితకలాపప్రభాసితశిరస్క
 ఆనిజాశితజాతకల్పాగకల్ప
 ఆ జగన్నేత్రి శాంకరి యథులదాత్రి
 శిష్టరక్షణకార్యప్రకృష్టచిత్త
 మత్కృతీశ్వరు నిష్టాప్తి మనుచుఁగాత.

సీ. లాలించె లబ్ధసుజాలబాలకపాల్
 నచ్చించి గురుదేవు నమలభావు
 తేలించె సుగుణాలవాలు నాపుఁ గుచేలు
 సమధికైశ్వర్యాభిసాంద్రపీచి
 పాలించె నక్షయపటదానసంపన్న
 బతిదేవతామణీబాఘమహిమ
 ఏలించె ధర్మజు నేకోష్ఠవారణ
 క్రమ మొప్పు బ్రాజ్యసామ్రాజ్యలక్ష్మి
 అతఁడు లీలానరానతారైకకీర్తి
 సంతతాశితపోషణాసంతమూర్తి
 కృష్ణుఁ డోమెడుఁగాత మత్కృతికుమారి
 కాభిమతచర్య సుబ్బరాయార్యవర్య.

సీ. శ్రీవత్సలాంఛనశ్రీవత్సు ననపాయి
 నీత్యంబుఁ గైకొన్న నిరుపమాంగి
 రత్నాకరస్వామి నూత్నసంతోషవీ
 చీడోలికల నూగు చెలువమిన్న

.కరుణారసతరంగకమనీయదృగపాంగ

పాళి భక్తులలేమిఁ ద్రోలువేల్పు

జగదేకచిత్రప్రశస్తపీఠకుమారు

మారుఁ బుత్తుగఁ గన్న పీఠమాః)

తల్లితల్లి జగంబులతల్లి పాల

వెల్లిఁ బొడమిన సత్కృపావల్లి యల్ల

ముల్లసిల నిల్చుతను ప్రేమ పెల్లుకొనఁగ

మత్కృతీశ్వరు సత్సేవమందిరముల.

సీ. కుఠరకన్యాశంబు కొమరందఁ గొమిరె యై

కుసుమాయ్యనకు యశం బాసఁగుదేవి

ఇలువేల్పుగాఁ గొల్చు నేకోత్తరశతాంక

గోత్రవైశ్యుల నేలికొనెడుదేవి

నగరమువా రన్న మిగులైననామంబు

నార్యవైశ్యుల కిచ్చినట్టిదేవి

ఐదంయుగీసరమాదేవి నా నధి

కైశ్వర్యసాపత్తి నలరుదేవి

తనమభక్తుల కెందు నింతయుఁ గొఱత

గలుగనీకుండ వేయికన్నలను జూచు

కన్యకాపరమేశ్వరీ కన్యనామ

మత్కృతిస్వామి నిస్తాప్తి మనుచుఁగాత.

* *

*

సీ. నరసరాట్పురమాతరుణీలలామంబు

కనికరంబునఁ బెంచు ధనికవరుఁడు

వత్సరత్రయిఁ బురపాలకోపాధ్యక్ష

తను నిర్వహించిన తంత్రవిరుఁడు

వస్తుమర్మగుఱులు వాణిజ్యమర్మముల్

నెఱి నెఱింగి చరించునేర్పుకాఁడు

సరస్వతంత్రుఁడై సమయానుగుణవాక్య

కార్యచాతుర్యుఁడౌ ధైర్యరాశి

కాశికాముఖతీర్థయాత్రాశక్తైక

దర్శనాగతపుణ్యసంతానతనుఁడు

నాగసరవంశపద్మకాంతారహేళి

యలఘుగుణపాళి సుబ్బరాయార్యవహాళి.

సీ. గణ్యపదాఘ్యుఁ డంకారాపు గోన్లుంట్ల

కులుఁ డాప్తమణి గాఁగ వెలయువాఁడు

ధనికులయందు నుత్తముఁ డౌచు నిర్గర్వి

వినయవంతుం డనఁ దనరువాఁడు

పార్వీకాచారసంపన్నుఁడై నాగర

కోత్తమఖ్యాతిమై నొప్పువాఁడు

పాల్యకాలం బొది పట్టుబుద్ధిసంపత్తి

భట్టి నెట్టనఁ బోలునట్టివాఁడు

వేడుకంగాని కొండికనాడుగాని
 సరసవేళలగాని యేసరణిగాని
 కూడు నసబడు వాక్యంబె యాడువాడు
 నాగసరసుబ్బరాయండు నయవిమండు.

గోనుగొట్టావ్వయ గోపాలకృష్ణార్య
 కుల ముగ్ధింప బేర్గొనినసాధ్య
 గాగసరావ్వయోన్నతకీర్తులకుటుంబ
 లత ఇశల్ ప్రాకించు నుతగుణాభ్య
 వాసనకవ్యకాభాసుగపదపద్మ
 సేవాఫల మెఱుంగు పావనాత్మ
 పతిదేవతాభగ్గపాదీణ యుచకావ్య
 వైశ్యయోగిస్తుతి వఱులుభ్య
 బాంధవాప్తిజనవ్రాతసింధుజాత
 వృక్షవిభ్రాత, సత్కీర్త్యుచేత, సుగుణ
 జాత, వేంకటసుబ్బమాశ్చర్యపూత
 చులరు శ్రీసుబ్బరాయని యర్థదేహ.

సీ. కనుసన్న నే మనోగతభావము లెఱింగి
 పతికి మోదముఁ గూర్చు చతురబుద్ధి
 తనవారు ధవ్రనివా రనుభేద మెఱుంగనీ
 చుక బంకుగుల మెచ్చు లందు సుగుణ

కఠినవాక్యంబును గలుషవాక్యంబును
 గలనైనఁ బలుకని యలఘుశీల
 ఐశ్వర్యగర్వ మావంతైన నింతైనఁ
 జూపఁగాఁ బూనని శుద్ధచరిత
 చింతయును నుబ్బుకొనని ప్రశాంతహృదయ
 సుబ్బరాయనిగృహలక్ష్మి శుభవిలాస
 సుగుణనికురుంబ వేకటసుబ్బమూర్తి
 కన్యకాకృప సత్పుత్రకలిత యగుత.

చం. కలిగినయింటిబిడ్డ నని, కల్గినవానికి రాణి నుచు, నా
 కలిమికిఁ గల్పించేడియ యొకర్తుగదా సమ యుచు, నెవ్వరిం
 జలుకనచూపునం గన దసూయకుఁ జిక్కక ప్రుక్తకెన్నడుం
 గలకలలాడు నెమ్మొగమునం బతికిఁ హితనైఖరిం దగున్.

చం. గతభవసత్త పఃఫలము గావలెఁ బున్నయసుబ్బరాయఁ డీ
 సతి కని విన్నకొండపురసాధ్వలు పల్కఁగ, నర్సరాట్పురి
 గతపతిదేవతామణులు కావలెఁ బున్నయపుత్తప్రాక్తన
 వ్రతఫల మీపురంధ్రియని పల్కును రేమన వారివృత్తముల్.

మ. సమవిద్యాధనగౌరవోన్నతులఁ బ్రాశస్త్యులుఁ గైకొన్న యు
 త్తమవంశంబులఁబొల్పు వీరిరువురుద్వాసోత్సవంబందు వే
 శ మనీషావరభూషుతా బుధమణుల్ వాక్రుచ్చిరొక్తు మ్మడిన్
 'సమయోరేవ'యటన్న శ్లోకగతమాసత్యార్థమత్యాదృతిన్.

- గీ. వీరిదాంపత్యభర్తృబు , వీరివినయ
నయగుణోదయసద్వర్తనంబు , వీరి
దేవభూసురభక్తి శ్రితానసత్య
రక్తి విబుధజనైకప్రసక్తి కైకె.
- గీ. యాననబలంబు ధనబలం బన్వయబల
మెండు మదకారణంబు తా , నిదుఁ బ్రమద
కారణంబులుగా నుండె , వీరిఁ గన్న
యోగ్యులపురాకృతోరుపుణ్యోదయమున.
- గీ. సుగుణనికురుంబ వేంకటసుబ్బమాంబ
గేహనిగ నొప్పు సుఖపరీవాహకేళిఁ
దనిసి , నననవహాననోదయమునాండె
గేయగుణరాశి యగు సుబ్బరాయగుప్త.
- కం. వినుచుండు శ్రుతిస్మృతులను
గనుచుండుఁ దదుక్తధర్మకర్మజ్ఞుల ర
మ్మనుచుండు యశోరమలం
గొనుచు డాశీస్సు విబుధకోటి యొసంగె.
- గీ. అనుఁగుసోదరి పున్నమయును దదీయ
సంతతియు సంతస మొసంగ సంతతంబు
సర్వశక్తిసమేతుడై యుర్వరేంద్ర
పారగౌరవసత్కారపాత్రుఁ డయ్యె.

గీ. బంధువులు మిత్రులును సుఖసింధు లార్య

కవిబుధ్ధేంద్రు లిహోధికోహవసమ్మన్ది

వెలయ దీవింపఁ గన్యకావిపులకరు-

నాతఁ డొప్పండు పర్యావ్వయార్యముండు.

ఉ. నాగసరంబు వల్మీకమునం బడియుండినభోగిపూగమున్

లాగినలీల దోఁప శుభలక్షణాలక్షేతుఁ డికుమారకుం

డింగి మదీయమష్కృతము లీగలఁ డాసుకృతంబు లంచుఁద

న్నాగసరాన్వయోద్భవు లహారితమున్దలఁచోతు

రాత్మలన్.

మ. అతిబాల్యంబగునాఁడె యన్నగరివా రర్యాన్వయప్రోద్భవుల్

మతివాచస్పతి యీతఁడంచుఁ గులధర్మప్రశ్నలుం దక్కుసం

గతులున్ గోష్ఠి వచించి వానిమతిపోకం బోవువా రన్నచో

విత్తతైశ్వర్యం దశేషశేముషి యనన్ సెల్లు కాకుండెడిన్.

గీ. తండ్రిఁ దాతను ముత్తాతఁ దాతతాత

సర్వవిధముల మీఱఁగాఁ జాలె నితఁడు

సదృశు లెదఱు కల్గ సరికి సనెను

పేరు గణించె నయ సిత చేరునాఁడె.

మ. అల కాశీముఖపుణ్యపట్టణచయం బావారణాస్యాదికో

జ్వలపుణ్యకరతీర్థరాజము లతిశ్రద్ధ విలోకించి ని

ర్మలభక్తి బిశ్రువారముం దనిపె సుభావించె దత్రత్యులన్

దళితాఘం దుపదానతర్పితబుధ్ధేంద్రశ్లాఘం దాతం డొగిన్.

సీ. సాధుసంచయహితస్వాతుండు శ్వశురవ
 రిష్టుండు గోపాలకృష్ణసుగుణి
 అగ్రజాజ్ఞాపాలనాబద్ధబుద్ధి రా
 మయనామధేయుండు నయవిదుండు
 ఆదినారాయణపాదార్చనరిరంసుఁ
 డాదినారాయణాఖ్యార్యమాళి
 పృష్టాధురీణుండు ప్రాభవోపేతుఁ డం
 కా రాపునామవిఖ్యాతమూర్తి
 రామలక్ష్మణసమాఖ్యామానితుండు ని
 త్యానందధాని విద్యాభిమాని
 సరసుండు సద్గుణసాంద్రుఁ డతంద్రుండు
 రహితాప్తనిచయార్తి రామమూర్తి

విన్నకొండపురీవైశ్యవీరవరులు
 గోనుగుఱ్ఱాన్వయులు తన కూర్మిబంధు
 లిద్దగుణసింధు లెన్న నహీనవిభవ
 శాలియై సుబ్బరాయం డెసంగుచుండె.

క. హరి సరి శౌర్యంబున సుర
 గిరి సరి ధైర్యంబునం బ్రకృష్టవిభూతిఁ
 గరిసరి సరి సిరి సరి సిరి
 యరలే యివ్వాని కనఁగ నతఁడు చెలంగున్

గీ. అర్యనాశాబ్జమిత్రుఁడౌ నసఘుఁ డాతఁ
 డస్మదత్యంతమిత్రుఁడై యలరుకతన
 శాశ్వతచరిత్రుఁడై జగజ్జాలవినుతి
 పాత్రుఁ డగు టొప్పు సుయశఃపవిత్రుఁ డగుచు.

క. ఏ కృతి నది సాధ్యుంబగు
 నాకృతి నొనరించి దశదిశానృతకీర్తి
 స్వీకృతి నధమర్ణత్వని
 రాకృతిఁ గొనవలయు నంచు యత్నించునెడన్.

క. అలసాని పెద్దనార్యుం
 డలఘుకవితావ్వి గున్వలాన్వయు సుగుణో
 జ్జ్వలుఁ జెన్నయార్యమణి, ని
 స్తులుఁ జేసినకథ మనఃప్రతోఽభిం దోఁడన్.

క. కృతిముఖమున నివానిచ
 రితము సిరత్వంబుఁ జెందురీతిగ నేయే
 కృతులఁ బొసంగమి నిక్కమ
 లు దానఁ గల్గు కీ లెఱుంగ రొక్కో.

చ. కృతులఁ బరిగ్రహించుటకుఁ గేశవద్రులయంతవారె యు
 ధ్ధతి దిగద్రావి సత్కవివతంసములన్ వెనుఁ గోరి రంచు భా
 రతముఖదివ్యకావ్యముల వ్రాసిరి తిక్కనముఖ్యు లన్నచోఁ
 గృతి యతిలోకమానిత మభీష్టద యంచు వచింపనేటికిన్.

- క. కృతహస్తత్వము తగ నీ
 కృతలక్షణుచరిత నీతికృతిముఖమున ను
 స్థితిఁ గనఁగఁ జేతుము పురా
 కృతపుణ్యఫలాఽఽ వీనికిం దోడ్పడఁగన్.
- క. కృతికన్న మానవుని శా
 శ్వతచరితునిఁ జేయఁజాలు సత్కార్యం బీ
 క్షితిఁ గల్గమిఁ గాదే సా
 తతి యుండినగాని కృతి గొనఁ బ్రియపడుటల్.
- క. నీతివర్ణోపాధ్యాయకు
 నీతరుణీమణికి నితఁ డభివ్యరపదవీ
 స్థితుఁ డగుటనె భువన
 భ్యాతయఁశ్శోభి యగుటగాఁ దలఁపఁదగున్.
- గీ. కావ్యములకన్న మఱి నాటకములకన్న
 శతకముల కెక్కు డండుఁ బ్రచార, మెల్ల
 గాలురును స్త్రీలుఁ బామరుల్ పండితులును
 నిచ్చులుఁ బఠించి నేర్వ నొ నీతి యుంట.
- గీ. సుమతిపేరును వేమనసూరిపేరు
 గునలచెన్నయపేరుఁ బెక్కురు నచింత్రు
 శతకపద్యబులఁ దురీయచరణమందు
 వారి నామంబు గల్గిన కారణమున,

గీ. సుతునిపే ర్నిర్ణయింపఁ దత్ప్రితను వ్రాఁతు
రందలిరహస్య మెంచియు నుద మెంచి
సుమతు తాసన 'పున్నయసుబ్బరాయ'
యనుచు శతకంబునను బల్కనయ్యె మాకు.

క. అలివేలమ్మనుమారకుఁ
డలఘుమశోవార్ధి కాంచు నాత్మజుఁ గవితా
లలితాంగి మేలు మేలన
కులపాలికయందు నిందుకోటీరుదయఁ.

సీ. చందురుం డమృతంబు నెందాక భరియించు
నందాక సత్కిర్తి నందుమయ్య
మందరంబున సైర్య మెందాకఁ జెన్నొందు
నందాక సత్కిర్తి నంగుమయ్య
మందారమునఁ దాపు లెందాకఁ జెలువందు
నందాక సత్కిర్తి నందుమయ్య
క్రొందామరల నింది యెందాక వసియించు
నందాక సత్కిర్తి నందుమయ్య

గీ. సర్వవస్తులుఁ గాలదోషమున భిన్న
గతులు గాంచినఁ గాంచుచుగాక సుకవి
కల్పితయశంబు భిన్నతఁ గనదు కనదు
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ.

శ్రీమత్కృష్ణకృష్ణాబ్ధియై నమః

సుబ్బరాయ శతకము

నీ తి గీ త ము లు

దే వ తా సు తి

గీ. శ్రీకరుల భక్తచిత్తచరణుల సు
భాకరులఁ బాపభేదకర్షకరులఁ ద్రి
లోకపతుల భజింతు సుక్ష్మకగతుల
సుగుణసముదాయ పుష్పయసుబ్బరాయ. ౧

గీ. వాణి వినమితసత్కవిశ్రేణి స్ఫటిక
హారపుస్తకవల్లకీ కీరవాణిఁ
దలఁతు వేదాంతవేణి విధాతృరాణి
సుగుణసముదాయ పుష్పయసుబ్బరాయ. ౨

గీ. సిరులప్రాయాలు కటివేల్పు మురియునాలు
చెడుగునిప్పచ్చరపుదీవ నడఁచువాలు
వేలుపులజాలుచూలు కావించు మేలు
సుగుణసముదాయ పుష్పయసుబ్బరాయ. 3

సు బ్బ రా య శ త క ము .

గీ. కాళి సద్భక్తహృదయాబ్జపేళి విమత
గర్వపర్వతదంఢోళిఁ గలితవిజయ
కార్యరింఢోళిఁ దెలుతు నుతార్యపాళి,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ.

గీ. అగ్రపూజాతిపాత్రు, సమ్యక్చరీత్రు
దైన్యవల్లీలవిత్రు ధీమాన్యగాత్రు
శైలదాహిత్రు నెతు యశఃపవిత్రు
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ

గీ. బద్దెనరపతి వేమన భర్తృహరిని
సూరనను ధూర్జటిని బుధవీరవినుత
నీతిశతకకవీంద్రుల నెఱి స్మరితు,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ

దాతృత్వము

గీ. హఠకేయూరకటకాదిచారుభూరి
మణిమయవిభూషణంబు లేమానప్రసక్తుఁ
జాగముం బోలెఁ గీర్తనొసంగలేవు,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౧

గీ. స్వాస్థ్యపరతను వీడి పరాన్తపనశఁ
బ్రాణమేని యొసంగు నే భిన్యశీలి
దానశాలి ప్రదాత యాతండ్రి ఘనఁడు,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౨

గీ. వక్రమతి శుక్రుఁ డిట్లీయ వలవ దన్న
వామనస్వామి కర్ణి సర్వస్వ మిడుట
బలినిఁ బలికిరి దాతృతాబలిగ బుధులు;
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౩

గీ. భీతి 'మాం రక్ష' యనిన కపోతవిభుని
కొఱకు తన మేనికండను గోసియిచ్చి
శ్రేయముం దన్ను శిబిఁ బోలఁ బూను నెవఁడు;
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౪

సు బ్బ రా య శ త క ము.

గీ. ప్రాణభయమున సర్పసింభకుఁడు హొగుల
వానికై దేహము నొసంగి వైనతేయుఁ
దనుపు జీనుతవాహను నెనయు నెనఁడు?
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౫

గీ. అర్థి నచుమాత్రనే దేవతాధిపతికి
వెన్నెముక నిచ్చి ప్రాణంబు విడిచి దాన
వీరుడైన దధీచి కెవ్వార లీడు?
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౬

గీ. చక్రవర్తులు నన్యు లైశ్వర్యవంతు
లెందఱుంగాని యొక్కింత యిలను నేలు
కష్టయశ మందిరే దానకలనఁజేసి?
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ ౭

గీ. ద్వాపరమునుండి యీనేటిదాఁక దాన
పరతఁ దగువాని నభినవపదముఁ గూర్చి
కర్ణునిగఁ బల్కుచుంటఁ దద్భవత యసదే!
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౮

గీ. పరిణయాగతుఁ డయి నిజపరిణయార్హ
కన్య, వేళొకఁ డర్థింపఁ గడఁక నిడిన
చాగి రాయనిభాస్కరుసాటి గలఁడె?
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౯

- గీ. కగకులకష్టము లెఱింగి కాల మెఱింగి
కురిసి పండించి ధాత్యి నుర్వరంగఁ జేయు
కతనఁ బర్జన్యనకుఁ గల్గె ఘనపదాబు,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౧౦
- గీ. గుహలఁ గొలచుల వల్లీనికూజములను
ఫలములూ బ్రతముల మధువులను దనుపు
నాశ్రితావళిఁ బెచుదాత యుద్రినేత
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౧౧
- గీ. తనకుఁ గలయది యరికిఁ దనియ నొసఁగ
దాతృశబ్దాద్వైతఁ, లఘుతాగురుత్వ
భేద నిర్ణయముం జేయరాదు క్రియల,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౧౨
- గీ. కమల కహర కైరవ కుముదకుసుమ
పరిమళరజోమరందశీకరము లొసఁగి
యధ్వగుల నశ్రములఁ జేయు ననిలదాత,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౧౩
- గీ. సరసఫలసంచయంబులఁ జలువనీడ
లను నొసంగి ద్విజోక్తులఁ దనిపి పత్ర
వీజనంబుల సుఖ మిచ్చు వృక్షదాత,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౧౪

సు బ్బ రా య శ త క ము .

గీ. దాన మీకుంటఁ దొలి దరిద్రత ఘటిల్లు
నదియ దాష్కృతి జేయించు నద్ది పాత
కంబుఁ జేర్చించు నది నరకంబుఁ గూర్చు
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౧౧

గీ. గతభవమున దాత గతా కతనఁ గలిమి
వెలయు, నయ్యది సత్కృతి సలుపఁజేయు,
నదియ పుణ్యంబు నిశు, స్వర్గ మది యొసంగు,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౧౨

గీ. యతులశ్రాద్ధంబు నుదయకాలంబుదంబు
నాల్మగలసంగరంబు మేషాహవంబు
దివిరి యానంభశూరతఁ దేలి యడఁగు
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౧౩

దు ష్టఁ డు

గీ. దుష్టనిస్వభావ మది హితోక్తుల మఱలదు
గాంగశతకుంభజలమున డ్రాళితంబు
సేయ నంగార నైల్యంబు మాయమగునె ?
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౧౪

గీ. సంస్కారం దిరుగాడెడునాండెమైనఁ
జెడ్డతన మది మాఱని చెనటిబుద్ధి
మాఱు టావలఁ బుడకల జేరునాండె;
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౧౯

గీ. ఫణిఖలులయందు కుష్టుఁ డెప్పటికి ఖలుండె;
మంత్రమహిమయో మహాషఢమహిమముచనో
వశ్య మగు ఫణి; ఖలుండెట్టి భంగిఁ గాఁడు,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౨౦

గీ. బాహ్యవేషంబులంబట్టి, భావ మట్లె
మొనయు నుష్టున కనరాదు; ముసిపిపండు
కనఁగ నెఱుపగు విషమున కన్న విషము;
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౨౧

గీ. దుష్టసంసక్తి మార్పాది శిష్టుఁ డొకట
శిష్టసంసక్తిఁ దొలిగతిఁ జెందు, బురద
నీరు తాఁ జిల్లగింజను మాఱుకరణి;
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౨౨

గీ. చెడుగు మార్పందఁ డేమంచి చేతనైనఁ;
గప్పరము పామ, పూత మే ల్కస్తురియును,
నీరు పన్నీరయిన నుల్లి మాఱంగలదె!
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౨౩

గీ. కుక్క కందలమును, బండుకోతి కద్ద,
మల్పునకు రాజ్య, మాగన కర్థ, మర్భ
కునకుఁ గాకిత మిడ మేలు గూడఁగలదె ?
సుగుణసముదాయ పుష్పయసుబ్బరాయ. ౨౪

గీ. అమితలోభంబు, నమితకామమును, నమి
నై భవముఁ జెంది, కౌరవవల్లభుండు
రావణుండును, నహంబుండు † రాటుగొనరె,
సుగుణసముదాయ పుష్పయసుబ్బరాయ. ౨౫

గీ. వర్జనీయంబ యమితి సర్వత్ర; వేటఁ
బాండునరపతియు, ధర్మజుండు ద్యూత
కలనఁ, బానంబునను యూదపులును జెడరె;
సుగుణసముదాయ పుష్పయసుబ్బరాయ. ౨౬

గీ. జీవికయు ధనకరంబైన సేవకతను
గణ్య మందురె ? శృంఖల కనకమయము
వరమణిసాపితంబైన గురుతఁ గొనునె ?
సుగుణసముదాయ పుష్పయసుబ్బరాయ. ౨౭

గీ. తాను భుజించు నురగసంతతిని, దాసుఁ
డగుచు మోసెను మాతృదాస్యంబుఁ జేసి
వైనతేయుండు; వింటె సేవాఫలంబు !
సుగుణసముదాయ పుష్పయసుబ్బరాయ. ౨౮

†. రాటు = ఉపద్రవము

గీ. ఎఱుంగనిప్రవాహమున దిగు, టరయఁబోని
దాన వాదించుటయుఁ , దన దాధ్యమునకు
మించిబరు పూనుటయుఁ బుట్టి ముంచుకొనుటె ;
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౨౯

గీ. చెన్నెల, వయస్సు, నైశ్వర్యము న్నిలువక
భ్రాంతి గలిగించి యుజ్జీకించు భావరసముఁ ,
బ్రాజ్ఞుఁ డెఱింగి చరింప నాపడిలు రావు ;
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. 30

గీ. బహుమనుజనాయకత్వొబు బాలనాయ
కత్వముఁ గామినీనాయకత్వముఁ బగు
నాయకత్వముఁ బలె సర్వనాశ మిడెడు ;
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. 3౧

గీ. నాయకవిహీనకార్య మే నాఁడు నెగ్గ ,
దధమనాయకుఁ డుడని యల్లెగాక
యన్యథాకారి యగు, నప్పు నరయు టొప్పు ;
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. 3౨

గీ. లేనినాఁ డతిశాంతుని లీల నుండు
వాఁడు గణనీయుఁడా? యున్ననాఁడు శాంతి
సంపద నెసంగ గణనీయజనుఁడు గాక !
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. 33

- గీ. గోచితై పిల్లై, బిల్లై గోవు, దాని
కొఱకు నేవేవియో కోరి కొనకుఁ దపము
మానవలసిన తపసిని మఱువరాదు ;
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. 3౪
- గీ. ముఖ్యము నముఖ్య మెఱుంగక మూఢజరుఁడు
కార్యలాపఱుడై వ్యర్థకార్యుఁ డగును ;
ఆతఁ డాదర్శకుఁడు జడాత్మకులకు ;
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. 3౫
- గీ. కష్టనిష్ఠరతల కోర్చి కాంచికొన్న
ధనము, నాలును, బిడ్డ లుత్కమణవేళ
రారు తనప్రక్క నొక్క ధర్మాబుదక్క,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. 3౬
- గీ. నరుని దాసునిగాఁ గొని దురితకృత్య
ములను జేయించి ధన మతిబలముఁ గూర్చి
పాతకుం జేయు నపకీర్త్యవేతుఁ జేయు,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. 3౭
- గీ. తతమరాశాపిశాచ మే యతనిఁ జేరు
నతని కాపులు, బంధులు, సుతులు, సతులు
పరులుగాఁ దోచెదరు, మత్స్థిరత చెదరు,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. 3౮

గీ. గోవుకడ మద్యమును, దాళకుజముచెంతఁ
బాలుఁ గ్రోలఁ దదన్యమా భంగి, జనులు
పలుకు టెన్నఁగ సుబాధఫలము నూవె,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౩౯

గీ. ఉత్తమాధమసాంగత్య మొదవఁజేయుఁ
దత్తదనురూపఫలము; లుదకము, శుక్తి
తప్తలోహంబులం బడి తనరుభాతి;
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౪౦

ప్ర భు ధ ర్మ ము

గీ. సామమున్ దానమున్ భేదసరణి నడపి
యవల దండనముం జూపు టగును కార్య
గతికిఁ , దొలి దండనమె చూప గండ మబ్బు;
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౪౧

గీ. ఎంత యధికార ముండునో యంతశాంత
మున్నచో, వానిఁ గన జను లుత్సహింతు ,
చల్లగాలిఁ బయోదం బెసంగిన్లు ,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౪౨

- గీ. అధిక్రృతి యశాంతికంబైన నతనియునికి
 ముస్సహం జాబు బోక నెతురు జనములు
 గాలి మండించు నైదాఘవేళవోలె,
 సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ర 3
- గీ. కరుణ, కోపంబు, లక్ష్మ్యంబు, శౌరవంబు,
 దార్ధ్యము, ప్రసన్నభావంబు, దత్తిదవస
 రాష్ట్రపద్ధతులం గొన నగు ప్రభుండు,
 సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ర 4
- గీ. పేద ధనికుని భీమని వీరు విమతు
 స్వమతుఁ గుటిలుని నకుటిలు శత్రు మిత్రు
 సలమును బలంబు నెఱుంగఁగావలయు నృపుండు;
 సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ ర 5
- గీ. ధర్మహితవాది, శాత్రవమర్మభేది,
 స్వామికార్యహితస్వాంతు, శౌర్యనంతు,
 సచివమణిఁ గైకొనందగు జనవరుండు;
 సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ర 6
- గీ. ధైర్యయుతు + నుపధాశుద్ధు దాంతు శాంతుఁ
 గార్యకరణప్రవీణు ధీధుర్యుఁ జతుర
 వాక్కును సుమంత్రిగాఁ గొనవలె విభుండు;
 సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ర 7
- ధర్మాత్మ శామములవలన బరీక్షితుడై శుద్ధు డయినవాడు.

- గీ. పైన్యమును, వస్రమును, ముత్రి జనము, ద్రవ్య
కోశ, మాయుధకోశంబు, ఘోటకేధ
బలము, భద్రంబుఁగాఁ జూడవలయు విభుఁడు ;
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౪౮
- గీ. కరముఁ గొనువేళ స్వప్రజఁ గష్టపఱుపఁ
జనదు, విడువఁగవలవను , సమయ మెఱిఁగి
యభిసుమన్యాయమునఁ గొన నగు విభుఁడు,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౪౯
- గీ. ధనము, విద్యయు, బలము నుత్తములచెంత
నొరుల కుపకారకంబు లై యొప్పు ; నధము
చెంత నపకారకంబులై చేటుఁ దెచ్చు ,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౫౦
- గీ. పురుషుని ప్రయోజకత్వంబు కరముఁ బట్టు
పొలఁతుక యదృష్టముంబట్టి ఫలము నొసఁగు ,
మెఱపునుంబట్టి మేఘంబు కురియుకరణి ;
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౫౧
- గీ. గొడ్డు బిడ్డయు నాల్మగల్ గూడినపుడె
భవన మొప్పొందు; శాఖలుఁ బత్రములును
గాయలు ఫలంబు లుండినఁ గాదె తరువు ?
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౫౨

సు బ్బ రాయ శ త క ము .

గీ. ప్రాణ మున్న పై విడుచు ద్రవ్యంబు; బంధు
వులును, మిత్రులు మసనంబుఁ బోవవిడుతు ,
రఘుముఁ బూర్వంబె విడక తో నరుగుదెంచు ;
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౧౩

గీ. పరఁగ నరారికడ బంధుగురుహితంబు ,
లజ్జ భయమును గామాత్తిపజ్జ నిలపు ,
సుఖము నిద్రయు విద్యార్థి జోలిఁ బోవు ,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౧౪

గీ. హెచ్చెను వయస్సు సుతున కం చెంచి మించి
పొంగుదురుగాని మనుగడప్రాద్దులండుఁ
దలుగు తెలుఁగరు తలిదండ్రు లరయలేమి ,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౧౫

గీ. కాదని చివాటు లిడక వంకాయనాఁడు
కఠినశిక్ష లొనర్చి, తెంకాయనాఁడు ,
బిడ్డమనసును మార్పఁబో గడ్డుగాదె ;
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౧౬

గీ. మానముం బ్రాణముం దూచ మానుకొనినఁ
ప్రాణము లఘుత్వ మందుట మానరక్ష
ణమునకుం బ్రాణముల వీడి గమలయశులు ,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ ౧౭

ద శ

గీ. దశయె పూజ్ఞార్థ మగుఁగాని తనుపు గాదు ;
 పీతమున నుండి కప్పముల్ పెద్దఁ గాంచు
 నాతఁడె పదచ్యుతినిఁ దృణ మొదలేడు,
 సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౧౫

గీ. పర్ణమున నుండి గణ్యవైభవము నందు
 తమ్ములపుటాకుఁదొడిమ; తద్దళము వీడఁ
 జీవురున నూడ్చకుప్పను జేరుగాదె !
 సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౧౬

గీ. శ్మశ్రువున నుండువేళఁ గేశంబు పౌరు
 పంబున కలుకృతికిఁ దానకంబ యగుచుఁ ,
 దొలఁగువేళను బూదినే దొరయలేకు ;
 సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౧౭

గీ. వెలఁదుక సుమంగలిగ నుండువేళ నెదురు
 రాగ నర్థింతు రెల్ల, రా బాగు నెడిన
 నిటివారేని కాన్పింప నీసడింతు,
 సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౧౮

గీ. నిశ్చలత్వవిహీనాత్మ్య నెసరు నమ్మి
 స్వేచ్ఛఁ జరియింపఁ గీడును జెందు నతఁడు,
 కత్తిపై సాము వాని సంగాత మెపుడు,
 సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౬౨

గీ. తనదుకార్యంబువేళఁ బాదములు పట్టి
 ననల శిర మెక్కు నేతంబు నట్ల దుష్టఁ,
 డెఱిగి వర్తింపవలె వాని నెల్ల పొగ్గి,
 సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౬౩

గీ. నీరు పల్లం బెఱుంగును నిజము దేవుఁ
 డెఱుంగు నని రిత్త యున్నసోమరికిఁ గష్ట
 దశ ఘటిల్లుఁ బ్రతిక్రియఁ దలఁపఁబోమి,
 సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౬౪

జా మా త

గీ. గఱిక నే యల్లుఁ డన నది గంతు లేయు
 నన్నచో నన్నిహంగులు నమరునట్టి
 యల్లురను మంచివాఁ డుండు ననుట కల్ల,
 సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౬౫

గీ. అత్త, యల్లుడు నద్దంబు నప్పువాడు
నగుదురు పితౄచతుల్యు లే యదనునందు,
గొత్తకోర్కల వేసటఁ గూర్చుచుంట
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౬౩

గీ. అన్యదోషంబు లెన్న నెన్దభిలషించు
వాడు తనదోషము లెఱుంగలేడు, దివ్య
తనదుక్రీసిడ నెఱుంగఁజాలనివిధాన,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౬౪

మనుష్యశక్తి.

గీ. పుట్టుటకుమున్నె నేర్వఁ డే పోటరియును,
విని కనియు నేర్పుమై నేర్చి వివిధవిషయ
చతురుఁ డైనను గణనీయజనుఁడె యతఁడు,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ.

గీ. భ్రమయును, ప్రమాదమును నరవర్గమునకు
సహజములు గానఁ దా నెంత మహితబుద్ధి
యైన నిజదోష మెఱుంగ లేడనుట నిజము
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ.

విద్యార్థి

- గీ. ఆత్మసారంబు లేని విద్యార్థి యెంత
నేర్చినను గాని గురుబోధ నిలువ దింత
చందనసమీప వేణువృక్షంబునోలె,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. 20
- గీ. జడునకుం జేయుబోధ నిష్ఫలము సున్వే
శ్రమమె మిగిలెడు; శర్కర యమితముగను
బోయ టూరాబ్ధి మధురిమఁ బొడమఁగలదె?
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. 21
- గీ. కష్టముల కోర్చి శుశ్రూషఁ గర మొనర్చి
నేర్చు విద్యల మతిరాశి నిపుణు డాసి,
తప్తలోహంబు నీరంబుఁ దాపుకరణి,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. 22

పండితుఁడు

- గీ. పండితుఁడు పూజనీయుఁ డే, మండలమున,
నధముఁ డెవ్వఁడో పూజింపనంతమాత్ర,
లేదు లోప మతం డననీకయశుఁడు,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. 23

గీ. అధముడగులోభి పూజింప నతమాత్రం
గలదె బుధునకు లోపంబు? జలజబాధు
రత్న మాధుడు తోసిన రమణ సెమనె?
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౨౪

గీ. కావ్యమాజూష సుకవిశేఖరుడు దాచి
యున్న సద్వస్తువులం బ్రసన్నబుద్ధి
నొసంగి తనిపెడుబుధుడు పూజ్యుడు గాడె?
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౨౫

గీ. అంబుధి బుధేంద్రుం, డంబుదం బగుం గవీంద్రుం
డింతియేకాన భేద మి ట్లెఱింగి యర్హ
విధుల బుధవరులను గౌరవింపఁజెల్లు,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౨౬

గీ. కదనమునఁ గాందిశీకుండఁ కాశ్యపీంద్రు
మనుమసిద్ధిని విజయసామ్రాజ్యం జేసి
కవుల కుపదేష్ట గాడె తిక్కనమనీషి;
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ.

సు బ్బ రా య శె త క ము .

గీ. ఖడ్గధార లభింపఁగాఁ గానిజయముఁ
గననధార లభింపఁగఁ గవి యొనర్చు
గజపతిం ద్రిప్పి పెద్దన కనఁడె జయము ;
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౭౪

గీ. పారిజాతాపహరణప్రబంధరచనఁ
గృష్ణరాణ్యపుచితప్రవృత్తి మార్చి,
యొల్మగలఁ గూర్చి తిమ్మన్న యశముఁ గొనఁడె ?
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౭౫

గీ. భాషపై లోక మాధారపడుటఁ జేసి
భాష సృష్టించుటఁ గవీంద్రు బ్రహ్మ యంద్రు,
శ్రుతిఁ “గవిం కవీనా” మరుసూక్తి లేదె ?
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౭౬

గీ. అన్యకృతములఁ బెక్కుదాహరణములను
దెల్పి యాత్మీయములఁ దృప్తిగొల్పి శ్రోత
మనసు రంజించి మరలించు ఘనుఁడు సుకవి ;
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౭౭

డాంబికదాత

గీ. గృహమునందుండి చేయఁగల్గినవి చేయ
వలసినవి మాని తీరయాత్రలకు నరుగ
డాంబికున కందుఁగల్గు ఫలంబు సున్న,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౮౨

గీ. పట్టెడన్నము విద్యార్థి పొట్టనేని
వేయనేరనిదేబెలు వేలు ఖర్చు
పెట్టితిమి తీర్థములకన్న వట్టిమాట,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౮౩

సత్యము

గీ. నూటు హ్యోటును బూటున్నఁ దోటలున్నఁ
గోటలున్నను ధన మెన్ని కోటలున్న
మాటఁ దప్పినఁ గాలిగో రాపటి రాఁడు,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౮౪

గీ. దొరతనం బున్న విద్యల గురుత యున్న
కులధనము లున్న వేరెన్ని బలము లున్న
మాటఁ దప్పిన రోమంబు పాటి గాఁడు
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౮౫

గీ. వనఘ్న లింకినఁ గులగిరుల్ న్రయ్యలైన
ధరణి క్రుంగిన గ్రహములు దారిసెడిన
సత్యవాణియశంబు నాశంబు గామ
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ.

గీ. యజ్ఞములు మేరువును రజతాచలంబుఁ
గామధేచువు సుధయు నొక్కదెస, సత్య
మొక్క దెస నిల్చి, సత్యమే యొందు గురుత;
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౮౭

గీ. సతముఁ బతిదేవతకును సూన్యతవచస్కు
నకును జగములు దేవతల్ సకలభూత
ములును వడవడ వడకు వాంఛల నొసంగు,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౮౮

గీ. సత్యవంతునిప్రాణం బొసంగె శమనుఁ,
డుదయమందుట మానె దా నున్మరోచి,
సాధ్వలకు జంకిగా కొండు జాడ గలదె?
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౮౯

గీ. సుతునిప్రాణంబు రాజ్యంబు సుదతి యశము
నొసంగె ద్రైశంకికిని, శ్రమ మోర్చి సత్య
పాలన మొనర్పఁ జండకో పనుడు తపసి,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౯౦

ధర్మము

గీ. తనయుడైనను దీవించుతఁడే దలంచి ,
 'ధర్మ మేవ జయతి' యనె ధర్మవేత్తి
 సాధ్వీ గాంధారి, దాన విశ్వమతిఁ గాంచె,
 సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౯౦

గీ. తనయుడైనను మఱి సహోదరుడై యైన
 ధర్మచింతనవేళఁ దద్ధర్మవీక్ష
 నిలుపువా రందెవరు కీర్తి నలఘుభంగి,
 సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౯౧

గీ. దశగళుం డాగ్రహించుట దానఁ దనకు
 ముప్పుగు టెఱింగియును ధర్మమును వచించి
 యశము నందె విభీషణు డసురకులుండె
 సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౯౩

అధర్మము

గీ. కలి నధర్మంబునకుఁ జాల బలము గల్గి
 నట్లు దొలిఁ దోచుఁ దద్బలం బరయ నెండ
 నడరు మృగతృష్ణలో జలం బట్ల నిజము ,
 సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౯౪

- గీ. శ్రమ ఘటిల్లును గాక ధర్మంబు విడువఁ
జెల్ల, దద్దాన వృద్ధియు శ్రీ లభించుఁ
దెలుపఁబోరె 'ధర్మ నర్థతి' యని బుధులు
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ.
- గీ. కార్మిగులువోలె గాఢమై కానిపించు
కోటమంచున జల మందగూడనట్ల
ధర్మబలమున ఫలముఁ బొందంగరాదు ,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ.

మా త

- గీ. గర్భము ధరించుటాది రక్షణముకొఱకుఁ
బడినకష్టంబుల లిఖింప నుడువఁగామి,
మాతృఋణమును దీరుచుమనుజుఁ డెవఁడు
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ.
- గీ. తనయునిం గాంచి స్తుషకరంబునను బెట్టి
కూతునిం గాంచి యల్లునిచేతఁ బెట్టి,
పైని నరసెడు తల్లి కెవ్వారు సాటి ?
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ.

నీ తి గీ త ము లు .

గీ. మాతవానికి వాకట్టు మంత్ర మగుచు
జననిస్వేచ్ఛకు గద్యమై తనరు బిడ్డ
చేత గర్హింప దా యన్నుచేత మేమొ !
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ.

గీ. యక్షుప్రశ్నంబులకుఁ బొండవారగ్రజుండు
తగు జవాబిచ్చుచోఁ దల్లి ధరణికంటె
వేగిని నచించె దాని భావింపవలయు,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ.

ప త

గీ. విద్యయు వివేకమున నశవృద్ధి సుగుణ
సంతతి లభింపఁ దాఁ గన్న సంతతికయి
శ్రమల నందెడు పితఁ బోలఁజాలు నెవడు ?
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ.

గీ. గురుగణంబుల నుత్తమ గురు డతండు,
దేవగణమందునం భాగ్యదేవుఁ డతండు,
తనువునకు నాదిమూలంబు తండ్రి నుమ్ము !
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ.

సు బ్బ రా య శో త క ము .

- గీ. తాన పుత్రుడుగా నిజదారగచ్ఛ
మంచున జనించు టది నిక్క, మాగమంబు
నందు విన 'మొకొ పుత్రనామాఽసి' యంచు
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౧౦౩

సో ద రు లు

- గీ. దేహమున సంగకంబుల-తీరుఁ దోఁప
నేకగర్భజులై స్తన్య మేకరీతిఁ
ద్రావిన సహోదరులకు భేదంబు గలచె ?
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౧౦౪
- గీ. కటికిచేకునఁ దగు వేప కాయలైన
నేడు నొకకొమ్మనుం జనియించెనేని ,
విడదు సంబంధ మనెడు నానుడిని వినుమ ,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౧౦౫
- గీ. జాతకంబుదు విక్రమస్థాన మనఁగ
సోదరస్థాన మగుటఁ దత్సోదరబల
వృద్ధి నిజబలవృద్ధియై వెలయఁబోదె ,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౧౦౬

గీ దొరకుకరు బాంధవులును విత్తులును నాంధ్రు
దేశదేశంబులను, సవిత్రియును చితయు
సహజములు దొరక , రిచి నిజము తెలియ ,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౧౦౩

సో ద ర

గీ. పుట్టిని ల్లభివృద్ధిని బాంధవున్న
దనకు రాబడి సౌఖ్యంబు తలఁగు ననియు
నైనఁ బుట్టింటిపాడు గెంచు నామనిష్ఠ ,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౧౦౪

గీ. పనితరంబుల వెనుకటివారి ముందు
వారిఁ దరియింపఁజేయును స్వగుణమహిమఁ,
గానఁ బుట్టంగవలయును కలికిమిన్న ;
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ. ౧౦౫

* *

*

ఫ ల శ్రు తి

- గీ. నీతిదాయక మీ కృతి నేల నింగి
చంద్రసూర్యులు గలదాక చదువు లెఱుగు
వారికరముల నృదయాల వర్తిలవలె,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ.
- గీ. బాణలోకాబ్జభవ శీతభాను సంఖ్య
నెసఁగు నాంధ్రేయసమ రచించి యలఘు
కరుణ నొసఁగిరి కొప్రంపుఁగవులభవులు
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ.
- గీ. శతకకృతినేత తాఁ జిరస్థాయికీర్తి
మూర్తియై నాధుహితపథవర్తి యగుచు
శాశ్వతాశీర్ణవంశప్రశస్తి గనఁడె,
సుగుణసముదాయ పున్నయసుబ్బరాయ.

13049